



**USAID**  
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

## **ПРОГРАМА «НОВЕ ПРАВОСУДДЯ»**

### **ОПИТУВАННЯ (2019) ПРАВНИКІВ ТА ПРИСЯЖНИХ СТОСОВНО СУДОВОЇ РЕФОРМИ ТА СПРОМОЖНОСТІ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ПІДТРИМУВАТИ ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА Й СПРИЯТИ ПОДОЛАННЮ КОРУПЦІЇ**

Протягом лютого-травня 2019 року Програма реформування сектору юстиції «Нове правосуддя» Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) провела три опитування фахівців сектору юстиції стосовно незалежності та підзвітності судової гілки влади, боротьби з корупцією, якості відправлення правосуддя, доступу до правосуддя, суспільної довіри та впевненості у судовій системі.

Йдеться про окремі опитування трьох груп респондентів: професійних правників – учасників судових проваджень, які не є працівниками судів (адвокати і прокурори), працівників апарату суду та присяжних.

Такі дослідження підтримують процеси моніторингу, оцінювання та одержання інформації Програмою USAID «Нове правосуддя», а також мають сприяти урядовим партнерам Програми у відстеженні стану виконання Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки і Стратегії сталого розвитку «Україна-2020». Одне з початкових припущень для цих опитувань полягає в тому, що думка професійних правників і присяжних про незалежність, підзвітність, неупередженість та ефективність роботи суддів й судової системи взагалі віддзеркалює фактичний стан справ у системі правосуддя, а відтак свідчить про позитивні тенденції у змінах думок респондентів щодо успішності реформування сектору юстиції.

#### **Загальна інформація про опитування**

Три опитування проводилися на всій території України за винятком тимчасово окупованого Криму та непідконтрольних територій Донецької та Луганської областей. Опитування адвокатів і прокурорів охопило 400 респондентів і проводилося Програмою USAID «Нове правосуддя» четвертий раз за період з жовтня 2016 року від початку впровадження Програми. Опитування працівників суду проводилося вдруге; його вибірка склала 1027 респондентів. Опитування присяжних проводилося вперше, в ньому взяли участь 407 респондентів.

#### **Ключові результати**

- Адвокати і прокурори стали більш лояльними до судів. 72% опитаних визнають, що, з їхнього досвіду участі в судових провадженнях протягом останніх 24 місяців,

судові рішення є чіткими й належним чином обґрунтованими. 60% респондентів вважають, що судді ухвалюють законні й справедливі рішення.

- За результатами попереднього опитування адвокатів і прокурорів, що проводилося у вересні 2018 року, аналогічні показники становили, відповідно, 59% і 53%.
- Адвокати і прокурори стали менш позитивно ставитися до кількох ключових положень судової реформи. 63% опитаних у лютому 2019 року (проти 68% у вересні 2018 року) вважають, що звуження суддівського імунітету до функціонального веде до покращення ситуації у судовій системі України. 57% респондентів (проти 64% у вересні 2018 року) додержуються аналогічної думки щодо повернення до трьох-ланкової судової системи. 58% респондентів (проти 64% у вересні 2018 року) констатують прогрес в оновленні Верховного Суду на заміну Верховного Суду України.
- Адвокати і прокурори стали більше довіряти судам, коли вони представляють сторони судового процесу (56% проти 47% у вересні 2018 року), судовій системі в цілому (44% проти 41% у вересні 2018 року), СБУ (33% проти 28% у вересні 2018 року) та НАБУ (32% проти 28% у вересні 2018 року).
- 63% адвокатів і прокурорів визнають відповідальність за повідомлення НАБУ про випадки прояву корупції у судовій системі, але лише 15% з них готові взяти цю відповідальність на себе. У вересні 2018 року ці показники становили, відповідно, 57% і 13%.
- Аналогічно адвокатам і прокурорам, працівники судів також стали більше довіряти судовій та іншим гілкам влади. У 2019 році 82% з них (проти 60% у листопаді 2017 року, тобто менш, ніж півтора роки тому) визнали, що довіряють судам, в яких вони працюють, а 72% (проти 59% у листопаді 2017 року) довіряють судовій системі в цілому.
- Опитування виявило повну прихильність присяжних до судів та їхню задоволеність роботою судів: понад 90% опитаних присяжних вважають, що судові рішення є належним чином обґрунтованими, чіткими, законними та справедливими, і що тривалість вирішення справ є прийнятною; вони не помітили будь-яких ознак тиску чи впливу на суддів з боку третіх осіб.
- Як і присяжні, працівники судів позитивно сприймають роботу судів, в яких вони працюють. Випадки критики з їхнього боку є поодинокими.
- Лише 11% опитаних присяжних і ще менше – 9% – опитаних працівників судів готові повідомити НАБУ про відомі їм випадки корупції.

## **Ключові висновки**

- Протягом останнього року ситуація у судах України дещо поліпшилася. Зокрема, суди стають все більше «орієнтованими на користувачів», що призводить зрештою до кращого їх сприйняття користувачами.
- Ситуація з викриттям проявів корупції залишається незмінною: ми не спостерігаємо ані поліпшень, ані покращень. Це свідчить про відсутність прогресу в реалізації політики подолання корупції в частині належного захисту викривачів і ще раз свідчить про важливість нещодавно створеного Вищого антикорупційного суду.